

1737

Utkom d. 3. 8. 25

Varm

1737

Uppmärksamheten
av
Folkminnen

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hundaboken från Näs och Gillerup härad i Värmland.

Hundaboken utgivet av
Ole Lundström
Först utgivet av Värmlands allmog.

I . 1925.

REG. 95

95 4 d

173768
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

173768
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jonhäll.

Förteckning öfver meddelare.

3.

Karl Gustaf Peterssons berättelser

Kjelleren, Protokollspästen m. m.

5.

Vagnqvist

9.

Andra barnvänner

12.

Söder och Söder i Södra Ny socken i gamla kider

18.

(Ehligt Gustaf Andersson)

Berättelser av Aug. Johansson, Södra Ny.

u. lägen. v. Söder och Söder i Södra Ny i gamla kider 40.

Andstjär, gåtor, kolerätt och vidskeshjuga före-
ställningar. 60.

Lägen om prästen Göransson

77.

Berättade av E. Lindskog och J. Lindskog

Lägen om Bryngel i Svanhult

81

Berättade av J. Lindskog

83.

Andra lägen öfver samma berättare

Lägen om Tyngstjärnarna

86

Om den pilösa jafvel m. m. öfver nämnden J. Andersson

90

Om drogpräst

91.

Sjörätt och skopparan

93.

Om majbröd

Register

Meddelare.

Karl Gustaf Petersson född i Karlstad 1835. Tillbringade sin
barnslam i Alesunds socken. Uppfostranens merpart. Säger. Jök 19/5. Han
kunde en ofantlig mängd historier från fladda kider, samt
flera sägner av skilda slag. Han äode dessutan en oräntligt god
berättarförmåga. Inom kort ej hans berättelser upptecknade
medan han ännu lefde, utan de här meddelade har på sin egen upp-
skatning för minnet. Att de till antalet på starkt begränsats, beror
på att endast sådana som väntas vara utan minnelseförmåga
Maria Petersson född i Östra Linderås, Tyngstjärnan 1859.

Jägers hus. Berättade för upptecknarens yngre syskon sjunga
de sägner som här meddelas.

Gustaf Andersson, född i Mellbygården, Södra Ny, 1847. Han
kunde flera stöt till sitt på sammd gård. Sambrukare.

August Johansson, född i Södra Ny 1853. Byggnadsstare.

Någon ännu berättar i Södra Ny, efter minnelse på andra arter.

David Lindskog, upptecknarens far, född i Långstens församling -

mar 1877. Han i sin barnslam häst de av honom meddelade sägner

berättas av ett stort antal i trakten. Någon berättar i Södra Ny. Föreläsningsare.

Gustaf Andersson, född i Södra Ny år 1874. Han kunde flera stöt

han berättar i Södra Ny. Nämnden. Han berättar en del av det upptecknade berättar av

sin far, som var född på 1850-talet.

2 Johan Gustav Andersson, född i Södra Ny 1864. Tyvaktare i Skarha
Nyg i Södra Ny. Gammla äggarussläkt. Var i sporr år sjöman.
Anna Andersson, född omkring år 1845 i Sjöman Eds socken. Numera bo-
satt i Södra Ny. Skolehustru. Var borta på flera platser innan här-
närvar.

Anders Andersson, född år 1854 i Björkjäms socken. Sedan unga
år varit på en och samma gård i gränssöken Varum, endast några
kilometer från sitt födelsehem. Gammla bergsmanssläkt.



1. Jaktstäm.

En gång, när vi bodde på Brokavägen, så hade
hvar tagt sig i skogen efter vatten. Vi varjens
nacka hängde inte och bredde efter den, men hittade den.
Så, heldagen därpå var de borta, men när vi sen
på kvällen skulle gå ut och leta efter den igen så
det en gammal grumma, som badde inte på först långt
hemborta, och så till oss: "Ni behöver inte gå till skogen,
utan gå hem igen och ta en skenarmad och slä
enst skarsken." Vi köpte oss en skenarmad och klättrade
upp på bäcket och stod den mot skarsken på mycket
när. När vi hade hållit på en stund hade hvar
sin skenarmad.

2. Flyttstäm.

En gång var flyttstäm på Berg i Karlsta
mätte man bänkerstäm. Jag hade nog inte hänt igen
hemma, men jag fick se av mig som skänade efter heme.
Då gick man fram till heme och sade: "Karlsta, man ers på
huvudet, jag att följa upp släkt." Då blev man glad, för att
"Jag i närheten av Karlsta."

2 En person som i verkligheten här ha hetat Håkan.

3 Bänkerstäm är en skogstäm höjd numera i staden med hvar näst.

1737

Man juke hade sagt svamen, och sen dess kunde flykten
gåra vad sam kändt men juke mer än en gång. Han slog
den kläddan en gång, men han kunde inte förkänna det. Det
märkvärdigaste som han gjorde var i alla fall en vagn,
som kunde gå av sig själv. Därför han till ströket och
visade honom. Men när han "vagnen" på vagnen ville hänsyn
till flykten avfärdade den skott som han så att den
gick i trädet.

3. Flykten var

Det är juke många, som har blivit följda
och sedan, men deras värld döljer, men det var flykten.
Man hade fått märkning i halsen och blivit märkt. När
man skulle ha tagits till de hemme, när man skulle ha
och det hade blivit över på det. När man skulle ha
igen svamen, så öppnade han kistan och skulle ha
tagits till hemme. Men de satta sig och så satta
han på det mest märkta på hemme och tagits till. Då
hade det som man hade fått i halsen, och man
satta sig upp. Han levde i flera år sedan.

1737

Sågar om "Brattjarsvamen".

4.

Brattjarsvamen som mer än andra. En
gång var det en sam, hade gjort något, och
gett sig iväg. Men det var svamen, att han
skulle bli skedd som död. Han ställdes
gjorde storbeskrivning. I kistan hade de något en
får hund, men det var ingen mer än när sk
skallen som visade det.

I kistan full svamen, som var
och hade juke och vagnen, men när man
hade till några jordfästningen, började han:
"Jag en hund har det varit. Som en hund var
du stöt. Blir det någon hundens ständelse, så
skall du uppträ på den yttersta dagen."

5.

Brattjarsvamen redigade på påstod
inland. En gång var han: "En jorden var ett
ordet och bilen en svartklänning, och den
stora svamlingen fäls ner i det stora gröt-
fötet, det skulle bli numms det. Men det skulle

6. Inne borta juli mums utan mums, mums, mums.

6. En gång var Bratsjersväskan full och
älske och drängen hans satt bredvid och hörde.
Men det var bakhjulet ramlade av så fort det
hann och drängen måste gå in och sätta fast
det. Till sist sa Bratsjen, att han inte skulle
sitta där utan i stället slänga upp hjulet
borta i vägen, för det skulle gå lika bra ändå.
Drängen gjorde så och satte sig sedan upp och
började hära. När han sen kände besvärligt,
var det som om en stor gris hade gått och
hållit upp axeln på ryggen på honom.

7.

Det är inget lust
här på fast lands.
Så i större skogen
här bodde näsöbram.

[Dessa vers antändes av personerna med stora
näsor.]

Vagnvagn

Skungna av upphäknarens mums, som Maria Jekkersson.

1. För, so till fiskesjö-
många fiskar på två där.
Så den den stade,
sådd den soe,
här i natten
drar i baken
gamla till jul i påstå i jingstakvälle.

2.

Gubben och hättarna skulle gå och
men hättarna vill(e) inte smaka.
O gubben (och) hättarna ågarna i e hall,
så stalla plög upp på raka

"O häre du gubbe stå ju på hant,
ja ska gå stoll här i mörka i i dag
i hele den andre vedra."

1737

FOLKMINNESARKIV

6.

"Braha satti på karpastak
 a sjönog a folkumerd vise:
 "End jukhe l..." är näck i dag"
 så ska han (hon) få smake på grise.

4²

Stackare den sam är liken och späd
 och långt mellan gålar,
 när havbrera ä fulla nä prest ä må snö
 ä ägna fulla nä hävar.

5

Vipsan full
 och vitt lela all
 häns om ja hade skugga full
 a en liken slank i parotta.

1) Här insättes barnets namn t. ex. Erik, Lisa.

2) Gena visa brukades mera sällan som varqvissa, utan
 mera ofta som "Kävisä" för de större barnen som varit jukhe om uppför
 och frukt.

1737

6.

Vipsan full
 hela gytta väl full
 då hamner hel svälne måger.
 Ten ove ä helt å den andra ä himn
 den bredje ä brasig, han förs int gå in
 han stäl ut i spotta ä gräver.

7.

ä vipsen han för ke Permess en gang
 ä häpt säga gräva mässe,
 ä vipsen had surra ä surra a sang
 a sen för han hem ke' löse.

1) Permess, gammal marknad i Anäl,
 2) Tisse, jobbet i vardagaste folklund,

Andra Barnreiser.

icke ansedd för lång. (Efter samma persan.)

Barnet håller i bröstet. Den som håller det fotar i dess båda ben och låter det springa. Under höften säges:

lock ätter pratten,

lock ätter pratten.

Os i säv.

Spring hem, spring hem, spring hem.

Öfver him! Öfver him!

Vid i- och väsningen" lyfter barnets båda ben, kammigen höft för att markera ösningen.

2.

Barnets båda händer klappas och quaggas mot varandra i överensstämmelse med följande:

Baba, baba, baba, baba, baba,

Mjöla, mjöla, mjöla,

Skissas i långt in i armen.

Vid det sista öres med barnets båda armar en rörelse motsvarande "ösningen" i föregående

Så barnet klappas under fötterna säges.

Sho-Blacken, sho-Blacken
med hammar och lång.
Släpp ut'en, släpp ut'en
med hammar och lång.

4.

Så barnet "pines":

Blacken, blacken

om för lången backe,

"På för å mar, lång mig lite mjöl å salt
i på på på på min store julegalt?"

Slip, så grisen.

5.

Barnet tages i händerna och för "dousa":
Slapp en litten kung
i dant en litten dant

Så barnet lages i bröst och får "pida ranka",
såges med en lättnadig halvt sjungande ton:

Pida pida ranka.

Hästen heter Blanka.

Vart ska vi pida?

Till en liten piga.

Vad kan hon Meta?

Jungfru Margareta.

Här på hem till piggas gård,

så var hon julehemma.

Men stog a baka,

var mig en kaka,

Stog mig väl ora!

masker a kora.

De små kudar satt under bänken

och skramla mot känkeln.

Vår, vår, vår,

vår, vår, vår.

Rest av gammal karavissa (!)

Maka, maka massa kils korana gör pönder.

Mat i år och mal i fjor.

Ingen hull fick ända.

8.

Ridvisa (jfr nr 6)

(För en flicka)

Så rider jungfrun,

så rider jungfrun.

Ätter hamnen borden.

duft, duft, duft.

(För en pojke)

Så rider piddaren,

så rider piddaren.

Ätter hamnen borden.

duft, duft, duft.

! Varmens söder, ästra Värmland, har
mycket många olika ställen och vid olika
tillfällen hört följande dialektiska varqvissa.

(Sång) Goddag, goddag, höre grannefar.
Vian vian, vian vian vian.
Goddag, goddag, höre grannefar.
Vian vian nej.

(Tal) Ä för henne?

(Sång) Han ä fölle ju på togen ä på vian.
Vian vian, vian vian vian.
Han ä fölle ju på togen ä på vian
Vian vian nej.

(Tal) Har an nån pöck ä här nej?

(Sång) Han har fölle ur, men du tog han föll
må sig

Vian, vian, vian vian vian.
Han har fölle ur, men du tog han föll
må sig.
Vian vian nej.

(Tal) Vad ska' kanna bli?

(Sång) Du du ska' bli värd ä den snurra ska bli klockare
Vian vian, vian vian vian.
Du bråkig ska' bli doktor ä både snurra klocker
Vian, vian, nej.

Ungefärligen har här hört samma visa i Skånska
dala, Västergötland, där den dock sjöngs till en annan
melodi.

Justav Anderssons i Mellgården

uppgifter om sammatals och seder och bruk i förtida Nya pochen.

Justav Andersson är en man med förtiga hankonster från sin ungdom och han berättar gärna. Hans hustru, Mellgården, är ett av de få sammatals kvinnor, som ännu kunna påträffas i Värmland. Mellgården och den därmed sammanhängande mindre byn Hållvaskad bildar en från den öfriga socknen tydligt skild enhet. De båda byarnas upfattning iakttagas ännu i våra gamla bruk, och den ausen av socknens öfriga befolkning vara högst efterbliven.

Den enopparviktss behållning sig kugelpalkningen från grammar och tillryggat med nästan icke lag. No beledigas som någonstans upprärande, och samtliga de talo hushållen äro rätt nära närstående med varandra.

Rätt tydliga tecken till degenerations har iakttagits hos samhällets yngre element.

Mellgården.

Ja hell på de säga att de enda, som ha blott anmärkande om iakttagelser. Nu för via har de unga pochen, men för de så mycket bättre då. De sa bättre pochen de ha hem i hel pine bränning för då va hela pochen samlat. Möjligt att va de samlat i stuga, å de va jämt så var så väskan å blockerna ha ena känge begy bruk de höll. Ingen ville skänna så ille ut sig så juke man gick de Mellgården. I blocken å fiskerisk historik ha ena väskan präge som samlat. Ja minns en gång, när man präga, pochen som va på Israels bords för byggen å boden in i Kanaans land, att inte de va på alla som väskat. Men så va de i bevingade, som juke värde de pochen - di kallet - a Villfrids i Bache - å no sa Jesus a kallet. Så sitta di på alla alihaga å höjke no va på de ha ena på de. Här i Mellgården å Bockers, va alle, som inte va gefte, aldrig de läse inmaters. Di som va gefte, de skulle fullt vare litte för

Bockers. (byg i S. Hög)

mer, här. Di brukte på läse avse i salm-
böcker, & samme skänka i präst ämne bra,
män samme geor då att, usblitt här ej.
Natt lunner allt lätte hade

bevarn fölaa ett stykt arhe i käse, för
om inte hure skulle bli utskänt på va di
poeka he ha mäen a no-mot. När di på hade
fränge "Min gärning hådit skada", så skulle
di lörje på li öte. Prästen a kloster geor hört
he hol, för di på våldit noga ma ordning
när a ulle. inte att näen skulle säje, att
nön sen, som va lägre, hade påti på pre.
husken va vörd sjöl för di präst
men iblant kunne han att ha stäl föredere
ej. Först peck di klengas i brust a rup he.
Di hade deri men end brå glas på bredra.
Först bjö di prästen a kloster i sen peck
alle di andre preste nu somme glas. Nu
kunne di på näen, som inte slap nu, a

✓ Hustvanden

2 själ

2 shängas, på vilken präst skutits med kummar

då peck nön sen va presten, för di mäke 19
hade di ett best kälas atter husförhåre.

Sist stog prästen app a häll ett
hal he alle husfäder a fömdana dom att di
skulle uppfaske sine born i herrens höst a
harmning a förlova dom mä. gätt exempel
a he sist va hald dom vare bliskamhe
am sine fräner, så att di inte overausprang
born.

Se veste han, prest han skulle
ha väger bre därja, för di hade houskerere
app i boka re förhöes bräjan. Di hura am
mä he hald se. Di va bra möd a imela.
då di va vart ställe för röten pa star. Di
va hollöfä a hällvasta a Bocker.

✓ Uppbednaren påg för vågra är sedan, hur en
person från Mellgården på ett "kalas" äsk puspad grädd
med bara halden, da han påkat koppa skeden.

Naspläskes kyr.

Det var mycket att störa jorden om vägen.
Den göddla korgen" skulle ha mat var skund
i julrisen o. i när de hade slaktat alla gris-
ungarna så var det en riklig nöjdhetsbröd
när de skulle plösa jord. Och så skulle "gröna"
ha kläder och i då nya arvar, så hade de kläder
så ha betti i sent på ke spind i järje å väve.
Alla vara nöjda att ha sina kläder till de skulle
håll "jubelkänner". För ändå hade rätt ett var
"kläddarbröden" till första maj, så hett an hur
mycket det var borta. När korgen var fördiast så
hade kyrkardarna "å då va dögra alla".
Kyrkardarna det var en liten pjäkt och gots an-
bring med vänskap och sabbat.

En kläddha som släkten, "å när di hade
slakta, så va då därre förviddrare möne
kören". När de hade kören, så kunde det
vara i en att, å stakar den som då sett sig
i spihällen. För om man gjorde det så kunde
körshinnen. Bloden tog de vara på. För barnen
men juke all, för di gjorde korv och, och

här var hela landet fullt med pått och
korn.

När slakten var gjord, så skulle de ha vara
på kalgen. Först skulle man ha chas, och det
kunde gubben i huset göra. Den skulle kalgen
akta så att man blev sand smär. Den skulle man
"shilas" (shiras). Den slog de vatten i en gylfellen
en härra och däröver den skivade kalgen. Vatten
skulle vara varmt, för att inte kalgen skulle
shena. "Den va då baka ke å döppa bekagarnet
igenom kalgen, å för var gång shena då lilla
men". Hade de påttar, så ville de gärna ha det
håll julgrisen, för den blev frisk mycket
påtall. "Så så skulle störes på en pått
inella dusse å jul, å då va då håller juke
lessant för angöra". Allt lyse som de då be-
känne sig om var från brasan i risen och
på en lampa kalskida. De gamla frisen var
slut för kuggedam. "Då varste ja vetste på den
ha på ke på å lyse på di där skedra, för ja
va källvärmen för som alle onger". Men det gick
ej att slippa jullen, för arbetshandlingar var
gjord på jorland och lingen fick vara arbets-

Julseder.

När julaftan gick in, då va då gläde i husa. Skar väl många barna, barnens följda på må-
le hade julschinka. Mammans och gästens i huse
ä barna' må julbott. Då va alla husus göra,
mett på köket da man den skare julskaka. Gärarna
ha man julskaka. Jä va ett bröd som di hade bakat
i form ättä ett hörn, ä på dätte kärke brukar di
gåde omre kumelner ätt attersam kerringarna
kumme må. Gynå kärke ha man julskaka. På små
ria? senne högen stälde man ä jölstänke. Di va
för då måste ättä enbra ä litte omlänge. Bränt, den
line ättä som stälde man brännvinsflaska. Den
bränt vare pyntad, ä brännvinsflaska. Den
färga gult må kulliga
Ätt dätte pek skoge korar på köket över
hele julbörja.

1 ordnade

2 utar

3 vardera sidan

4 bredvid

J skulle för medla ätt di för som va dänat
i spae' ätt julschinka. Senna själne julmåle
då va rött sked ja sic? Jä va junden så patti ä
man juke hade men än en rätt då. Om man
veste ätt man hade ätt ätt, så skaka di jöl
nöt kien. Först ä bränt skulle di ha nön
sörk pek, ä då va kulligt för då måste man. Jögle
skulle kakes på julaftan för alle fyre prästerna
dänga, men ättä en kärke ä kärke ätt ä dänga
gryta, skulle en vare kulligt? Nördi hade
dänga i gryta skulle julskaken tas in. Ä när
den ble kulligt, då ska ja sic ätt angöra
hade raktigt.

Senna kärke di på ätt dळे pram maken, den
bestag alla ättä fläckkast ä kättkast ä raktas
ä skvad pek ä gröt här. Men di brukar käre-
pringsgröt på den här. Jä som ble kaver pek
då öder patta. En sak ha ja omre måle på

1 spadet.

2 skara

3 d.v.s. bränt och i jord helgdyngskåder.

sema, ä dä a, att en aleri hörde, att dä för
ell noen stans på julaften. Dä jock julepare
på de i spisey dh, and had skulle vare höv i
sprake feldist. Ä att dä aleri fram nöe i halmen
skur hönj ända fram he ammen, dä va hänsit.

Men dä va jule bore fälke, som skulle
hörnnes. När di va hämmä, väl hällen skulldi
haje särskit he var ä e.

"Ät bra, ä krus bra."

Dä mörar i hema hätt på rura.

Dä ä julevälle i hävälle!"

Dä mörar jock en ga öpp ne fjerla
i di pulke hänge i jocka blodda ser. Den sam
fram öpp först jock ga he skule ä spile häsler.
Vär ä en skule ha ek äting hore, ä hore
skulle vare ordentligt genantlätt med öl på des-
stam skulle dä slås äil ~~spä~~ hämmen på m. Bytt
allt detta va di en makelt ä en hängst.

"Wonen."

ä Hobua.

När fram, som hade vart i stalle fram in, stalle
alle sette sej ibring julevöl. Vile di ha när
mät jock di äte ättä dhä som stog kvar en
kväl. Men en stoggen eller fler, va alle jock
he ha. Stoggen hade di hock ättä hämmen ä
vatten, mä möe pätti.

Se pulkehärtia jocke vi allvi i en perslode,
ättä hämmen stog, som en anwände, när en
har he hämmen. En welle hämmen i hi he hock
dhä, på att en jock plass. På den ha gock dä jock en
he hämmen var präken på amed.

När en skulle hem ifrå hocka, va dä julevöl.
Den sam fram hem först skulle jock på in säa.

Dä hle häng, i perslära jock i vägen. Häskera
hade stöta nele ha had en häskvägga ä jocke, på
di hade nog inget avat he på skäbke ut. Ja,
dä gock wud ättä ja säje nu par lelle.

Den sam va hämmen jock ha avat när
varme salvetter, en va hängi lile, när en
hade sette i hocka en he fjer hämmen på
möravesten. För hämmen på allvi sköde ättä
otta.

Andersatta va di uk ä jäng i har

husse pyarna. Di sjöng stappaussvisa, å dan
va precis liksom dan då, som höjstar i läseboke
När stjerngössera ham va noen poeka
he väge ipe på ka i dan, för om då hade
pätt ipå gamm utta he liti påpönde på hade
då vare eleni sham. Di skulle säje att

"Om prämling går påpönd ut,
så kärer han juka ut!"

Juköckerna brukar kalasa vare. Men som
alle skulle ha kalas, å alle skulle hys så dröjde
då länge innan di ble fjädinge. Men för fastkämp-
pöndan på då poeka he värd öjast i alle fall, för
i hasten höll då ingon in he värd jagas. Nymdanden
hulle allti en särskildt julkal. å då va då sisse
kalas. Där va halvasta Mellnårn å Booke
ett, å kalen brukar allti vare där Lars i Booke
brav nu. Men di där kalera va inga nöckelhe-
fösket.

"Samma regel nämnes och efterleves ännu i minnelse
i västra Värmland. Det anses skändligt att man våge att
under julen församma ett påpönd och ett utväja
en dylik höjning."

Seder på Vårpöndag, första maj
och midvinter.

Några särskilda bruk på Vårpöndagen minns
jag inte, men jag kommer ihåg, att de gamla
hållade om en hel del som man skulle göra
eller inte, och göra på Vårpöndag. Vad
de menade med gamla Vårpöndag har jag
aldrig haft riktigt reda på, och jag har inte haft
på minnet vad de hade för bruk då heller.

Men jag minns att de gamla aldrig ville göra
något alltså på Vårpöndag eller Vårpöndag. Så Vårpöndag
ble just i när som beaktas, och jag minns att
man brukade sätta sig med skinkor och vin
fösket som sätte sig när för att kunna se liket ha
På Vårpöndagen kände de ett stort
kal på Vårpöndag.

första maj skulle man "åta mör i
venen", och då brukades det nästan lika mycket
mat, som på julaftonen.

De midvinteraftonen restes majstången.
Samma lag, som hade julkalerna, brukade ha
när sin majstång och under julnatten på de

olika barnerna med att ha dem.
Jendonsade ungdomen anbring dem hela
natten. Var det som det skulle, så ville vi alltid
ha både klarnett och hjalpselare när spel-
mannen skulle ha häm, och att ha pojkar den
halvader "att gå må spelmannsbråla". Det skedde
under en par. Då satt för det mesta var dräng
med sin pipa i händ. Drängarna ville förstas
inte vara skure, än att de hade i för pojkarna
sina också. Den som gick med skolan, skulle
ha god sångkraft, hur för var och en, som hade i
den, måste hade sjunga en lit. "I händ peka sjunge-
så presten stod i kyrkan".

Färdan den stora väjsångsen brukade
ha en mindre vid varje gård.

Dräng och piga betyder när ~~händ~~ vuxen
pojke och flicka i allmänhet.

Persegimus.

Den sextande maj skulle de gå man för
huse och ropa persegimus. Det var jof med an
många gånger.

Det hade varit en skallgång för att jag
vart vararna, sa de gamla. På den tiden jof
var juf, hams det idga varger här på väst,
men de höll på med att ropa segimus i alla
fall.

Den dagen var det oväsen i skogarna.



Bjälbyråseder

För i världen hyste de juke att det var något nedertigt här, och juke prällagen hells i kyrkan. Jag minns när Stora i Björgringen oipild sej. Då hade de flera brudbröder och två mådrävar. De skulle näst på den närmarke släkte. Smådrävarna red till kyrkan och skulle mäta brudbrödet vid kyrkbackarna, efter mörsetu fick juke brudbrödet para så fort för smådrävarna skulle minna med till brölloren därden och tillbaka tre gånger. För var gång de kom tillbaka till brudbrödet sköt de med västar.

När gästerna kom tillbaka till brölloren gården stod brödet dukat. Vid det gick endast de djupa och de närmarke gästerna sitta, långt framme vid bordets hövändera satte brudbrödet, till bruden, att vid brudgummen ~~att~~ västra ända och till mögen om manen att västen till mögen om denne brölloren, därnäst bruden på den det var kom som brölloren. Hundalen hade det att brudgummen hade brölloren brölloret och i så fulla guldade kom upp till bröllorens hövändera.

Sedan följde de andra manliga gästerna efter 33 par och värdskapet. Till värdskapet kom bruden, mitt emot västen, att västen, bruden, henne bruden. 3.1.17. så att varje man fick sin fru mitt emot sig. Därnäst kom ytterligare släktingar till brudbrödet.

Nedan man satte sig till brödsrelade smälmmen en mörsk, och sedan västen, västen, västen, västen, västen. Ju värdade de äta, men di gick juke så å veta, när di brulle äke då som nu. Först fick de sup och smärmas, och sedan kom allt det andra i hängig ordning. Maken var alla vid alla tillfällen, men först var den av samman slag som julmaken, för de ville alla näst ha västen under jul- och smän.

När de hade ätit var det alltid någon som var upp en psalm. Men den som hade västen höll ett till, och när det var gjort tog han, för västen och skredade till de till "västarna" och had dem skreda till västen västen och västen i det mest var en hade väd till "västarna" hade för det västen i väst mest och

sedan följde de ärliga brudarna deras exempel
så att det snart blev en rätt värdig summa.
I så fort något blev lågt på den önska talriken
håldes beth i den pulen. Den första skulle
alltid vara som sedan nam talrikerna med
pengarna till värdar som på brud-
parets vägnar skulle hålla för gästerna.
Sedan man ätit brudade gästarna

kvinnorna upp på kottet där det sparspel-
lades och killekar. I husa mest spela om
talrikerna, men gång kanske lite mer, men
di spelte allri rökade å varann.

Summan försvann också, för nu
var det ungdomen eller "stjofalkets" tur. De
skulle ungdomarna med samman mot som de
äldre, men nu i alla fall ingen pengapardning
vid bordet och man fötte sig på kottarna i
ordentligt tillvards heller, utan att och så var
det fullt på hämslingast. Den manliga ungdomen
komade i allmänhet som största ungdomarna
mot att bränsvint. Värden brudde sig allri om
på mötte di såg. Va då nöd, som ju de drack
ur glase, så på han juke "supp nu!", å han på

allri se noen, att di såg för mäs hällen. 35
så fort man hade ätit sig mäs värdade
dansen. Den försiggick vanligen i kuskugan.
Brudgummen skulle väja med att dansa med
bruden. "Män äm inte kuskugan va dansskummen,
än då kunne att sinns förhålla då mäs, så seka
höm utå väjersa danse förse dansen mäs." ³⁵
Den första dans var mäs dels en vals. Sedan
skulle alla närvarande oäktta manliga dansa
ett par med bruden. På samma gång skulle
hän ge henne en bjudgåva i renhingar. I så
hän för danskugan stöt ett bord med vänn-
in och bröd och dit förde bruden efter dans-
parrets slut varje väjle, som givit henne
en sådan bjudgåva. I all synlighet om
bruden var vord och drucke för så kunde
de så hälsamade penningarna gå upp
till en gästiga värd sommar.
Ett mållan parade aldrig mindre än
hå drögar. Fram på kuskugan såkl damen åts
brudbröken. Den bestod av en brastant ~~brastant~~
grät med hävel och socher. Men mak fick
de upp så att juke någon av gästarna

hållades emualla under handlen och på det
plats i stället eller att sockret blev utlyst mot
rätt ex. dyg. Under det budopåken åts skåtsket
utanför så att det skaderades i fönstren, och
under hela tiden stod spelmannen och spelade
i färsjugan.

Handels dambråk.

Det var samma kuppomästare som murade
dambråkan i Karlstad och väggarna till
kyrkans när i Ny. När han såld va med
dambråkan, kom han va tvungit till han
skulle spänna pelnen, men blev han anbar
sig åt, så ville det juke lyckas för honom. Då
kom han tvrt, och stannade kvar i spår. När
han då kom tillbaka, på gjorde han först pulv.
Utav det smetade han en fdel på en vägg och
kny sedan en stor gräskan och kastade i bruket.
Då fastnade. "Nu skall ingen handskärninge -
vändig förklara mitte pulv", sade han då.
Jag hjälpte det juke länge förrän han hade
pelnen färdiga.

August Johanssons Berättelser.

1.
Sågen om Eskilströders kyrka.

Den förste väskan i Eskilströders kyrka.
Man skulle kunna se kyrkan, men på hem en
jätte och erbjöd sig att hjälpa kyrkan. Man skulle
bara det för lukt den väskan kunde gissa ~~jättens~~
namn innan kyrkan blev färdig. Om man inte
kunde det, så skulle jätten ha väskans båda öran.
Kyrkan nämnde sig sin fullbordan, och väskan,
och inte säga sig ha väska misstänker att kunna
gissa jättens namn, och sågden inte i skogen.
De fick han vara väskan ~~sjunda~~ inne i ett berg.
Man stannade och gick ~~hård~~ hjälpslukt vägsång.

"Just, just väskan min,
samt så kommer för den, himm,"
med väskan Eskils frägle sovan.

Så kändade väskan till jätten, som kunnat så
lärt, att man skulle sätta spiran på tornet.
Så kändade väskan: "Himm, himm, sätta spiran pått."
Så blev jätten så arg, att han höll ner och

"Eskilströders kyrka har ända till 1890-talet
haft ett stort klockigt torn, näppurunda liknande
de skånska kyrkornas präpstegstorn, kyrkan
är från medeltiden.

1737

2.

Sågen om Bakelräkers kyrka.

För mycket länge sedan var det en fru som hette Bakelrä, härifrån häradet. Han lyckades det var för långt att vara ända till dörren för att nå älsklingarna, och därför skulle han bygga en egen kyrka, men vad som byggdes på daggens fäst var omöjligt nästan och han blev hängad att flytta kyrkan till en annan plats. Så spände han alla kyrkanavar för en hälske med en pålskjut stov sken på. För bakarna hade sig, skulle han bygga kyrkan. De kunde då just som de ville, och de hade sig där kyrkan på stället.

✓ Bakelräkers kyrka är oöfver-öfverinstans devaris-
suppländ under medelstiden. Anledningen är att
kyrkan tillhör ägdomen Bakelrägers. Där har
han varit ett hvalskäp på dörren i skogsgården sträcker
Värmlandsmäns' kyrkshets.

1737

3.

Jätteskäpet på Brånegårdskyrkan.

För i världen fanns det gott om jättar
men de försvann, då kyrkan byggdes, för
de kunde ju inte att göra kyrkobyggnaden.
De Brånegårdskyrkan i Brums byggen det en
sten, står som ett betydligt hålles. Det var
en jätte, som stod på ett berg och skulle
ha byggt den på Brums kyrka. Han hade skapat
en hättning om kring den, men den gick av i
älska hättning, och därför bräckte han juke
kyrkan. Men an i dagg som det marken
någon som efter en grav-hättning rent under
stenen.

När jag var liten fanns det en närande man i Mellarpåren, som de kallade Gullhas, för de hade mycket planor på alla de alla brodde att Gullhas och hans husbruk hade begått murend. Ett kvinns hustru var att se den där, som också under namnet ^{den} Gullhas hade fått flera-fingringar och långfinger ^{på dessa händer} till ett finger, och det var blivna ett par arkar långt. Så hade det gått, sedan hans mor var förvarande med honom, då han hade fingrarna på halsen och var följande.

När Gullhas blev gammal dödades han och hans hustru. Ingen av de närvarande såg den anden, men det var tydligt att Gullhas såg honom och dessutom uppgjorde det för-först på en gång och plamman just då han gick upp ändan.

Jag var inte så gammal då men jag minns att detta dödsfall och de hemliga påståendena i samband med det, länge var ett samtal - ämne här i prästen.

Tantur bodde det allmänt på i min barndom. Jag har aldrig sett någon själv men jag har talat med många, så sagt, att de hade gjort det. De var mycket små, men ändå mycket starka. Det var bäst att vara ensam mot dem. Man fick inte stå dem med braskning sent på kvällen, för då kommar de med att braska i tomme under hela natten. Vi hade en orsake på Blomsterhuset, som påstod, att han hade en hel mängd tantur på gården, och de var honom till nytta på alla sätt.

Men det var en annan, som hade påstått bygga stallet för tanturernas hästar, så att det fanns min ner till dem. Och han fick hästarna så illa skitiga, att han blev sjuk och flyttat stallet.

Uppgård i Södra Ny socken.

1737

8.

LUNDS UNIVERSITETS-
FOLKMINNESARKIVBeckman m.m.

Så var om var, så hade de alltid många flera sådana för än nu. Men de var ju en mindre sort. De slaktade en heliga varje höst, och alla barbar åt de egg sjöarna. Hvirgan och julgrisen brukade de slakta vid gammal tid på hösten.

Men det är ju så, som det finns mycket mera utar nu än då; och det är förstås. Minn barndom finns knappast flera hjälkar än de, som var planerade framme vid gårdarna.

1737

9.

LUNDS UNIVERSITETS-
FOLKMINNESARKIVLucia.

"Lussakten" firades alltid. Då skulle någon av dotterdruva eller pigarna belönas till lussabrud. Han belönades i lott och fick en korona med ljus i håret, och så skulle han vara ljus på be-pyratiden på morgon och bjuda på kaffe.

Så fort kaffet var drucket skulle man skenka sig egg. Den som blev sist belödd, belönades för "seu" (seu). Sedan blev det ett riktigt kalas som varade hela dagen. Då skulle de vasa-äta kaffet från den upslaktade islansen, och man brukade juke spara på krambiset.

1737

9.

LUNDS UNIVERSITETS-
FOLKMINNESARKIVLucia.

"Lussakten" firades alltid. Då skulle någon av dotterdruva eller pigarna belönas till lussabrud. Han belönades i lott och fick en korona med ljus i håret, och så skulle han vara ljus på be-pyratiden på morgon och bjuda på kaffe.

Så fort kaffet var drucket skulle man skenka sig egg. Den som blev sist belödd, belönades för "seu" (seu). Sedan blev det ett riktigt kalas som varade hela dagen. Då skulle de vasa-äta kaffet från den upslaktade islansen, och man brukade juke spara på krambiset.

vid jul skulle det vara finare och därför
beräknade man lön och lyfta. Fatta som
hätte många skohsvägar att gå kunde nog
ha tjänat i skogen, men väl de kam ut.
Hill lufden kastade de bort dem och jag
lystade.

Ammandagpatta.

Ammandagpatta var ungdomen
äpple mjukt och sönig. De gick i gård
i gård. Det spånad mest i isen, men blott
sjöhus de isalmer ödesa. Det finns också
de, som distade särskilda visor just
för det tillfället. Jag kan inte beskriva
främre när det gick till. Jag var aldrig
med, för jag var aldrig vuxnat sjunga
för. För lårbigt fick man inte höra
någon. "Det är bra högre, som var inte
under julbarnen", sade de gamla. Och
det höll de på att på.

Julijus och julgrönan.

Julijusen bestod i min barndom av hem-
stäpta gjus. Någon gång i mestadels mellan
dusse och jul - stäpades de. Det skulle vara
minst två grenjus på julbordet. Våge hus-
håll skulle betala kända gjus till kyrkan.
"Julgrönan skulle göras av råskinj
hår, och den brukade hänga på trä, att man
kunde se att haren var som hålet i rummet.

Julgrönan hörde jag aldrig betas om-
färvid i hängen av ~~flor~~ bekvämlighet.²

² Uppskriftens mormor, född 1850, berättade,
att hays rid sin älskade i ett förmögert hushåll i
alla barnens pochen såg den första julgrönan.
Den var helt lik den, och stod på ett bord. Frigjorde
än fick han själv en julgrön. Det var en helt lik den,
helt medskypen i en julhelighets och med ett
löst folgjus i hängen. Han hade själv dessutom
prygt den med alla möjliga papper.

Julbesöden.

På skärtorsdagskvällen var det väldigt
några med att det blev hjärns skulder på
alla barns dörrar. Då kunde juke, halvgjorda
kramar in och skada karna.

Både då och på påsktjän skäts det värde
liga.

Om det var så att det gick för sig, så ville
de helst äta ägg på påskkvällen, men det
var just att ägg ut till kiden på året, och
man fick äta, bad som fanns i huset.

14.

1 maj.

Första maj skulle man "äta och dricka
mörar i benen", som de brukade säga. Om
det var på påsk med vinterfärderna, så ville
de i alla fall ha det rejält den dagen. Det var
en riktig festdag.

Midsommar.

På midsommaraftonen hade de alltid
majsstämman och ungdomarna gjorde sig på
natten. Däremot skulle smysas med hör.
Men här var det om lördag kvällen.

Midsommardagen var juke och fika de
andra helgdagarna. Man var juke vidare några
med ett på alla kyrkor, utan gick gämnar och
hållade på helandarna i stället. Men det ansågs
mycket opassande på andra helgdagar.

Väderleksmärken.

Vintern var slut när bråkan kom. För
bråkan kom här aldrig om vintern då, men
nu hade här och ser man närmare året om. Men
om man kom före "Västerdag" (Vårhund) så
sade man att "Vike/Västerdag" som bråkan, här före
Väster/Vike längre för, för höge återåt, för man
villade alltid en vinterkylig strax efter
"Väster". Men jag kommer i högt att på bråkan
vara glada för att se en kommit på Väster.
Jag skymmer, om det var vidvänder den
dagen.

Om det vörde på vettandodagen, skulle
det bli vettan svärvar till under vinteren
"Kalle vettandodag" varade gott år.

Västerdagning!

Jag minns att gubbarna brukade tala
om att det var höst att vara vissa år, eller när
vinter, men jag har aldrig tagit riktigt
reda på hur det merade.

Samma anmärkning gjorde Gustav Andersson (ca 18-3).